

"בברכה מציון, דוד"

בן-גוריון, ארץ ישראל, יום העצמאות

מערך לתלמידי הכתות הנמוכות בבית הספר היסודי

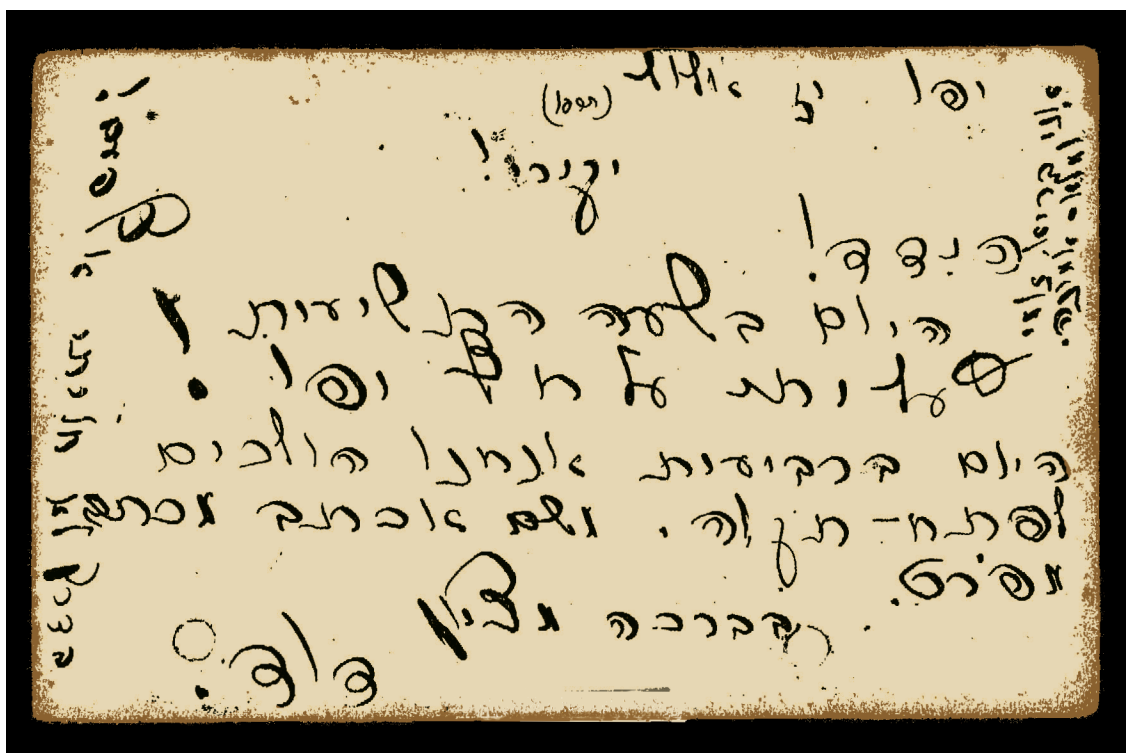
אנו מציעים למורות פעילות קצרה וחוייתית להכרות עם דמותו של ראש הממשלה הראשון, עם המושג עצמאות, ועם הקשר המיוחד של בן-גוריון לארץ. הפעילות חושפת את דמותו של בן-גוריון הצעיר ואת הקשר שלו לארץ בנעוריו, ונעזרת במכתבים שכתב לאביו, בתקופה הראשונה לאחר עלייתו לארץ.

מהלך הפעילות

נפתח ונשאל מי היה דוד בן-גוריון. לאחר קבלת תשובות התלמידים נסכם בכמה משפטים את תפקידו ההיסטורי של בן-גוריון ואת ההקשר – יום העצמאות.

נסביר שבמפגש היום נכיר את ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל מזווית מיוחדת, דרך מכתבים שכתב בנעוריו, הרבה לפני שהפך ראש ממשלה.

נעביר בין התלמידים עותק של הגלויה הראשונה שכתב דוד בן-גוריון לאביו כשעלה לארץ.

"יפו י"ז אלול תרס"ו (1906)

יקירי! הידד! היום בשעה התשיעית עליתי על חוף יפו! היום ברביעית אנחנו הולכים לפתח תקווה. משם אכתוב מכתב מפורט. בברכה מציון, דוד

בפינה אחת של הגלויה הוסיף: "בדרך לא חליתי אף פעם!" בפינה אחרת של הגלויה הוסיף: "אני בריא, אמיץ ומלא אמונה."

"בברכה מציון, דוד"

- המשך -

ניתן רקע לעלייתו, על ילדותו ועל משפחתו בעזרת הסקירה הבאה:

דוד גרין (את שם המשפחה בן-גוריון אימץ רק לאחר עלייתו ארצה) נולד בשנת 1886 בעיירה פלונסק שבפולין, שבה חיו כמה אלפי יהודים, כשני שלישי מתושבי המקום. אביו של דוד, אביגדור גרין, היה פעיל ציוני שחלם על חזרת עם ישראל מהגלות לארץ ישראל, והיה מראשי אגודת 'חובבי ציון' בפלונסק. בן-גוריון סיפר על כך: **"כשעוד לא הבינתי תוכן הדיונים והוויכוחים, ספגתי לתוכי את תוחלת [התקווה ל] ציון שמילאה את חלל ביתנו, בשעת האסיפות השבועיות ובפגישות היום יומיות של העסקנים [הפעילים] הראשיים - שאבא עמד בראשם. החלום של ארץ ישראל ינקתי עם חלב אמי".** סבו, צבי אריה לימד אותו עברית עוד בפולין כפי שסיפר: **"ראשית לימודי, על ידי סבא, שהתחיל ללמדני עברית כשהייתי בן שלוש. היה מושיבני על ברכיו ומשנן עימי שמות של עצמים ואברי גוף ביידיש ובעברית. היה נוהג לתרגל ולבחון אותי על ידי משחק".** בבית הכנסת היה אביגדור אביו מקרב את דוד אל ארון הקדש המקושט בפיתוחים מרהיבים של פירות ארץ ישראל, פעם אמר לו הילד: **"אלה רק ציורים, אני רוצה את ארץ ישראל האמיתית".**

אמו של דוד, שיינדל, נהגה לומר: שני בנים חכמים יש לי, אברהם ודוד. על אברהם תדע כל העיר, אבל על דוד ידע העולם כולו. מכיוון שהיה ילד חולני זכה בתשומת לב מיוחדת מצד אמו שגם נסעה עמו בקיץ לכפר. בן-גוריון סיפר: **"בילדותי הייתי חולני וחלש במקצת. הייתי מתעלף לעיתים תכופות. זה הדאיג את הורי ואבי נסע עמי להיוועץ ברופא מומחה. הייתי אז כבן חמש. הרופא בדק ומישש את ראשי ואמר לאבא שראשי גדול, ודבר זה מוכיח שאני בעל כשרונות גדולים ועתיד גדול נשקף לי. כנראה היתה השפעה לדברי הרופא על הורי והתנהגותם עמי. אבא שהיה חופשי בדעותיו (אך שומר מצוות) רצה שאהיה דוקטור ואילו אמא חלמה שאהיה רב גדול...".** האם שיינדל נפטרה כשהיה דוד כבן 11. הוא זכר אותה כל חייו וראה באם סמל לטוב ולאהבה.

בגיל 14 דוד ושני חבריו הטובים, שלמה צמח ושמואל פוקס, נשבעו זה לזה שידברו רק עברית. הם התחילו לדבר רק עברית בינם לבין עצמם וגם עם אבותיהם, שתחילה ליגלגו לרעיון ובהמשך התחילו לענות בעברית, האמהות לא ידעו עברית. לאחר מכן הקים דוד עם שני חבריו הטובים את 'אגודת עזרא' הציונית - אגודת נוער, ובה אספו בני עניים ולימדו אותם שעה וחצי ביום קריאה, דיבור וכתביה בעברית. תוך חצי שנה היו 150 ילדים בחבורה.

אפשר גם להקרין את הקטע הקצר, [בקישור הזה](#) המספר על ילדותו של בן-גוריון. (קטע מתוך הסרט "בן-גוריון מארח", המוצג למבקרים בצריף בשדה-בוקר).

בגיל 20, לאחר מסע של 12 יום באניה מאודסה (שבאוקראינה) הגיע דוד ליפו, לארץ ישראל.

דוד בן-גוריון עלה כחלק מ'העליה השנייה', כינוי לגל עליה לארץ ישראל בשנים 1903-1914. בשנים אלה בלטה קבוצת צעירים שמנתה אלפים אחדים ושהנמנים עליה ביקשו ליצור בארץ חברה טובה יותר. לימים בלטו חברי קבוצה זו בהנהגת היישוב והתנועה הציונית וביניהם דוד בן גוריון.

"בברכה מציון, דוד"

- המשך -

דיון בכיתה:

- מה אנחנו יכולים להבין מתוך מה שלמדנו כעת על חיי בן-גוריון כילד ונער לגבי הכתוב בגלויה שקראנו בראשית המפגש?
- מדוע כתב 'הידד'?
- מדוע כתב רק לאביו?
- מדוע התייחס לבריאותו?
- מדוע כתב 'בברכה מציון'?
- כאן אפשר להרחיב ולומר שבימים ההם נסעו באוניה והפלגה באוניה גורמת לרבים בחילות והרגשה רעה.
- מה ניתן ללמוד על אופיו ורגשותיו של דוד? על מה שחשוב לו?

על התקופה הראשונה של בן-גוריון בארץ נלמד מתוך מכתב נוסף שכתב למשפחתו:

סג'רה כ"ט שבט תס"ח 1.2.1908

"כזו היא סג'רה, מושבה עברית בארץ ישראל! [...]"

ואני הולך לי אחרי המחרשה ורואה רגבים שחורים מתהפכים, מתפוררים, והשוורים הולכים לאט לאט, בנחת ובמתינות כבעלי בתים חשובים ויש פנאי לחשוב ולהזות ולחלום [...] בשעה שהולך אתה וחורש באדמת ארץ ישראל ורואה סביבך יהודים חורשים באדמתם בארצם, אדמה זו שאתה דורך עליה, ארץ זו המתגלית לעיניך בכל קסמיה והוד גוניה... כלום אין זה עצמו חלום?"

דיון בכיתה:

- מה ניתן ללמוד מהמכתב?
 - מה הייתם רוצים לשאול את כותב המכתב?
 - מתוך שני המכתבים שקראנו, מה ניתן ללמוד על יחסו של בן-גוריון לארץ ישראל?
- ב-14 במאי 1948, ה' באייר תש"ח, הכריז דוד בן-גוריון על הקמת מדינת ישראל. עם הכרזת המדינה, עמד בראש הממשלה הזמנית וכיהן בתפקיד שר הביטחון.

משימה:

נסחו מכתב שכותב בן-גוריון לאביו לאחר שהכריז על הקמת המדינה.